

JOGGYAKORLAT.

A judikatúra kiemelkedő döntései. Részvénytársaság vagyonának értékelésénél külön veendő számba a cég *eszmei értéke* is (az ú. n. goodwill). — A P. I. 1380/1935. sz. ítélet az eszmei érték nagyságát az adott esetben 100.000 pengőben állapította meg, figyelemmel egyrészt a vállalatnak országosan ismert hírnevére, másrészt azonban a gazdasági helyzet kedvezőtlen voltára.

Noha a közgyűlésen az összes részvényesek jelen vannak, a cégbíróság megsemmisíti a közgyűlés határozatait, ha az egyik részvényes részvényeit *a letételhez szükséges legkésőbbi időpont után tartott árverésen szerezte meg* és így azokat kellő időben sajátjaként le nem tehetette (Pk. IV. 2864/1935.) — Ez a végzés tehát az alól a szabály alól, hogy a teljes részvénytőkét képviselő részvényesek megjeleneése az összehívás minden alakszerűségét pótolja, kivételt tesz.

A részvénytársaság *igazgatósági tagja nem kötelezhető ítélettel* arra, hogy a társasági ügyek intézésénél bizonyos *magatartást* tanúsítson. Nemcsak azért, mert az adott esetben az igazgatósági tag működési szabadságának korlátozása nem alapult törvényen, vagy alapszabályon és így a megítélni kívánt korlátozás a részvénytársaság önrendelkezési jogának megszüntetését jelentené, hanem azért is, mert a megbízott és így a részvénytársaság igazgatója is a megbízás megfelelő ellátására kényszereszközökkel nem szorítható, hanem a köteleességellenesen eljáró megbízottal szemben csupán a megbízás visszavonásának és kárterítésnek lehet helye. Így tehát az igazgatósági tag még a törvény vagy alapszabály betartására sem kötelezhető per útján. (P. IV. 308/1935.)

Ha a város a villamossági részvénytársaság évenkénti oszlékának bizonyos százalékát igényelheti, úgy a részvénytársaságnak *nincs jogában az osztlék mennyiségét tetszés szerinti üzletvitellel és gazdasági politikával* a város hátrányára szabadon befolyásolni, mivel a részvénytársaság kötelezettségeinek teljesítésében a jóhiszeműségnek és tisztességnek megfelelően köteles eljárni. A város követelheti a tiszta nyereség megállapíthatása végett a részvénytársaság azon okiratainak felmutatását, amelyek az üzleti nyereségre és annak alkotóelemeire vonatkoznak. A városnak ez a joga nem enyészeti el azáltal, hogy a részvénytársaság évi zárószámadásait polgármestere és műszaki tanácsosa aláírta, ha a város kiküldötteinek ez a ténye tévedés vagy megtévesztés címén megtámadható. (P. IV. 3546/1934.)

A perenkívüli cégügyben *felhagyamodással élő részvényes* ezt a minőségét az erre egyedül alkalmas módon, *részvény letétbehelyezésével* köteles igazolni. (Pk. IV. 203/1935.)

Noha a szülő háztartásában élő gyermek által a szülői vagyonban teljesített gazdasági és háztartási munka ellenkező kikötés híján ingyenes: a szülők által a gyermek részére teljesített juttatást a *valóban végzett munka erejéig visszterhesnek* kell tekinteni és így arra a szülőknek a gyermek halála esetén ági öröklés címén igényük nincs. (P. I. 1225/1935.)

A P. II. 5027/1934. sz. ítélet állandó gyakorlatként tünteti fel, hogy *jogával él vissza azon munkaadó, aki közvetlenül a nyugdíjjogosultsághoz szükséges idő elérése előtt jogos érdek nélkül és egyedül az alkalmazott nyugdíjigényének kijátszása végett mond fel.* Ez az eset azonban nem forog fenn akkor, ha az alkalmazottnak még kilenc évi beszámítható szolgálata sem volt és a nyugdíjszabályzat szerint a nyugdíjjogosultsághoz szükséges minimális idő 10 év.

A nyugdíjszabályzat által *kikötött elévülési idő* hatályos és ez az elévülés az általános magánjogi szabályok szerint csakis keresetindítás, vagy elismerés által szakad félbe. (P. II. 139/1935.)

*

Szuperkvóta nyújtása nem minden esetben semmis, csak akkor, ha időpontjából, az adós akkor már ismert fizetéseképtenségéből vagy más körülményekből rosszhiszeműsége vagy a többi hitelezők megkárosítására irányuló szándékra lehet következtetni. A P. VII. 3101/1934. sz. ítélet szerint nem forog fenn külön előny, ha azt az adós fia akkor nyújtotta, midőn apja ugyan már fizetéseképtelen volt, de még 100%-os kielégítést ajánlott fel és csak moratóriumot kért. Általában véve aggályosnak látszik a külön előny nyújtásának tilalmát a kényszeregyesség megindítása előtt nyújtott biztosítékokra kiterjeszteni, lévén a fizetéseképtelenség, az arról való tudomás, jóhiszemű és a hitelezők megkárosításának szándéka teljesen relatív fogalmak.

*

Kartellszerződésnek minősíti a P. IV. 84/1935. sz. ítélet azt a megállapodást, amely szerint a vállalat *húsz éven át nem gyárt csavart.* A szerződésnek a csavargyártáshoz szükséges gépek eladására, illetve megvételére vonatkozó rendelkezései csak járulékos természetűek. Az ily megállapodás bemutatás híján érvénytelen.

*

A versenytörvénybe ütköző cselekmény, ha az időszaki lap a napilapot „*haldokló lap*”-nak nevezi és nem bizonyítható ennek az állításnak valósága sem, mivel közérdek vagy jogos magánérdek megóvása által indokolt szükség nélkül a versenytársal nem szabad akként foglalkozni és még való fényállítás sem terjeszthető elő oly módon, amely a versenytárs üzleti hírnevének a megrontására alkalmas. (P. IV. 3541/1934.) Kérdés, esik-e az ily egyszeri cselekmény egyáltalán a verseny-cselekmény fogalma alá és nem volna-e helyesebb ily természetű cse-

lekmények jogtalanságának elbírálásánál egyszerűen a becsület védelméről szóló törvényt irányadóul venni.

A Tvt. 9. §-ában meghatározott védelem nem valamely védjegy belajstromozásához, hanem az *árujegy kvalifikált használatához* fűződik, nevezetesen ahhoz, hogy a forgalomban bizonyos árujegyről egy versenyvállalatot szoktak felismerni. Aktórátusa annak van, aki a szóbanforgó árujegyet korábban használta. (P. IV. 733/1935.) Szép elhatárolása a védjegy és a verseny törvény értelmében védelmet élvező árujegy fogalmának.

Az abbahagyási kereset szükségességét a sérelmezett cselekmény pusztá abbahagyása nem zárja ki anélkül, hogy az abbahagyó egyúttal nem ismeri el világosan és feltétlenül cselekménye jogtalan és sérelmes voltát, mert enélkül az ismétlés veszélye kizártnak nem tekinthető. (P. IV. 438/1935.)

*

Védjegyjogi alapelv, hogy az egymással szemben álló védjegyek egybevetésénél *nem az eltérések, hanem a hasonlóságok* vizsgálandók. Az alperes stilizált virágú és angol köriratú védjegye nem téveszthető össze a felperes pipacsos szó- és ábravédjegyével, már csak azért sem, mivel alperes védjegye piros összbenyomást kelt, míg a felperes védjegyén csak a pipacs szirmai pirosak és szerepel azokon a fehér és zöld szín is. (P. II. 558/1934.)

*

Aki per vitelére másnak a 43. JD. alá eső megbízást ad, a perbeli ellenféllel szemben a *perköltéséért* a megbízottal *egyetemlegesen* felel. (P. IV. 5387/1934.)

Nincs jogazonosság és ennél fogva nincs perfüggőség sem, ha alperes ugyanazon *jog fenn nem állása* iránt indít megállapítási keresetet, mely jog alapján a felperes követelést érvényesít. (P. IV. 1057/1935.)

A P. IV. 3407/1934. sz. ítélet szerint nem alaki jogszabálysértés, ha a bíróság a *részvénytársaság igazgatóját tanuként* hallgatja ki, mivel a tanuvallomás szabadon mérlegelendő és mivel a Pp. 374. §-a szerint a bíróság belátásától függ, hogy jogi személy több képviselője közül egyet, többet és ezek közül kit hallgasson ki eskü alatt.

A törvényszéki eljárásban a bíróság *belátásától* függ, hogy a *tárgyalás berekesztése után*, de az ítélet kihirdetése előtt benyújtott *előkészítő iratot figyelembe veszi-e* és annak szóval való előadása végett a szóbeli tárgyalást megnyitja-e. (P. IV. 5803/1934.) „A tárgyalás berekesztése” formális értelmezés szerint azt a végső időpontot jelenti, ameddig a felek előterjesztéseiket megtehetik; ha a Kúria ezt a fogalmat méltányosan értelmezi és megadja — a bíróság belátásához kötött. — azt a lehetőséget, hogy a bíróság a tárgyalás berekesztése után benyújtott előkészítő iratot is figyelembe vehesse, evvel csak az anyagi igazság behatóbb felderíthetésének lehetőségét szolgálja.

Az *egyesség hatálytalanná* válik, ha *valótlannak bizonyul oly körülmény*, amelyet az egyezkedő felek az *egyesség meg-*

kötésének alapjául vettek. Ez a szabály áll a *birói egyességre* is és alkalmazandó akkor is, ha utóbb kerül elő oly okmány, amely a szóbanforgó ú. n. Mackensen-féle automobil tulajdonjogának a felperes általi megszerzését igazolja. A felperes önálló perrel léphet fel, tehát nemcsak ahhoz van joga, hogy a birói egyességet perújítással megtámadhassa. (P. IV. 186/1935.) A *clausula rebus sic stantibus* elv igen érdekes alkalmazása. Az egyesség célja: valamely bizonytalanság kiküszöbölése. Aliandó gyakorlat az, hogy ha az egyességgel eliminálni szándékolt *bizonytalanság* utóbb tisztázódik, az egyesség ennek dacára nem dől meg. Ha azonban az bizonyul tévesnek, ami az egyességet kötő felek mindegyike előtt *bizonyosság* gyanánt lebegett: *cessante suppositione cessat compromissum ipsum*. Persze formulázás kérdése, mit tekintünk bizonyos vagy bizonytalan körülménynek. Ha az adott esetben nem az okmány meglétét vagy meg nem létét, hanem az autó tulajdonának vitás voltát tekintjük döntően releváns körülménynek, úgy a szóbanforgó okmányoknak utóbb való előkerülése már nem volna alkalmas az egyesség hatálytalantására. Bár az adott esetben a döntés méltányosnak és igazságosnak látszik, mégis ügyelni kell arra is, hogy az egyesség által teremtett és véglegesnek szánt helyzet kellő alap nélkül fel ne boríttassék.

A *kármegosztás* kérdése és mértéke a *közbenszóló ítéletben* döntendő el. (P. I. 835/1935.) Hasonló állásponton van lapunk ezévi folyamának 302. oldalán ismertetett P. I. 3667/1934. sz. ítélet is. A közbenszóló ítélet jogerőre emelkedése után nincs helye a 70. JD.-re alapított kármegosztási kérelemnek sem. (P. I. 5509/1934.) Ez az álláspont túlszigorú akkor, ha a kármegosztás kérdése a jogalap tárgyában folyó pervita során nem merülhetett fel azért, mert akkor a 70. JD. még nem létezett.

A *választott bírósági szerződéshez szükséges írásbeli forma* a P. IV. 836/1935. sz. ítélet szerint akkor is megvalósul, ha a felek *külön-külön* vetik magukat alá a választott bíróság ítéltetésének. Ily alávétő nyilatkozatnak tekintendő a saját ügyében eljáró ügyvéd által a választott bírósághoz benyújtott keresetlevél ellenjegyzése, valamint a bíróság megalakulásáról szóló elnöki bejelentést és az eljárás módja tárgyában való megegyezést magában foglaló első tárgyalási jegyzőkönyv aláírása.

*

Birói lefoglalás és ügygondnok kirendelése által a követelés *eredeti jogi természeté* nem változik meg. A görög kincstárnak a magyar állam ellen a trianoni szerződés alapján fennálló igénye nem magánjogi természetű igény, annak behajtása tehát birói útra nem tarthatik akkor sem, ha azt a görög kincstár valamely hitelezője lefoglalja és a behajtás végett ügygondnokot rendeltet ki. (P. V. 831/1935.)

A fennálló jogszabályok nem rendelkeznek kifejezetten afelől, hogy ha a bíróság az alapárverés után már sorrendi tárgyalást tartott, jogosult-e vagy köteles-e *új sorrendi tárgyalást* tartani a *visszárverés után*. A Pk. V. 4763/1934. sz. végzés szerint a régi sorrendi végzés nem veszti el ipso facto hatályát a

visszárverés megtartásával, viszont új sorrendi tárgyalás kitűzése nem tagadható meg. Szükség lehet az új sorrendi tárgyalásra egyebek közt azért, mert a visszárverésen több folyt be, mint az alapárverésen; az előnyösen kielégítendő tételek, a költségek mennyisége változhat stb. Viszont a Pk. V. 2296/1934. sz. végzés szerint az alapsorrendi végzésnek jogerőre emelkedett részét nem érintheti az a körülmény, hogy visszárverés és ezután új sorrendi tárgyalás tartatott és az alapsorrendi tárgyaláson sorozott dollárhitelezőt az alapvégzéssel szerzett jogaitól megfosztani nem lehet. Lehetnek tehát esetek, amidőn az imént idézett két jogelv egymással ellentétbe kerül: az alapsorrendi végzésen változtatásokat kellene eszközölni, amelyek azonban csak a korábban hozott végzéssel jogokat szerzett hitelezők sérelmére volnának lehetségesek.

Dr. Vági József.

A kártérítés gyakorlatából. 1. Tárgyi felelősség és 70. számú jogegységi döntés. A tárgyi felelősség és a 70. számú jogegységi döntés kármegosztási elvének viszonyáról úgy a jogegységi kérdés felvetődésekor, mint a döntés meghozatala után volt alkalmam észrevételeimet e lap hasábjain megtenni, (Polgári Jog 1934. évf. 534. old. és 1935. évf. 107. old.) Hangsúlyoztam, hogy semmi elvi akadálya nincs annak, hogy tárgyi felelősség esetén is legyen kármegosztás, ha a balesetet a sérült magatartása is okozta, de kiemeltem, hogy ez döntés sem a tárgyi felelősség alapelve, sem a bizonyítási teher elosztásán nem változtat. A tárgyi felelősség kötelezettje továbbra is vétkességére való tekintet nélkül felelős és amennyiben mentesítő okként a sérült hibájára (nem vétkességére) hivatkozik, a bizonyítás őt terheli a sérülttel szemben és ha a bizonyítás nem sikerül, úgy a kártérítési kötelezettségben vétkesség nélkül is bennmarad.

Figyelmeztetésem jogos volt. Bírói körökben is „a tárgyi felelősség alkonyáról” beszéltek, úgy tekintettek a 70. számú jogegységi határozatra, mint amely megkezdte a jogérzettel ellenkező tárgyi felelősség szokásjogi lebontását. Nincs itt a helye, hogy a tárgyi felelősségnek a jogérzettel való összhangját és célszerűségét kifejtsem, ezt már más alkalommal mások igen alaposan és magam is szerény képességeim szerint megtettem. Csak újból emlékeztetek arra, hogy a jogegységi döntés csak a tárgyi felelősség alól mentesítő egyik oknak, a „sérült hibájának” törvényi értelmezését adja, egy részletkérdést magyaráz, de az 1874. évi XVIII. t.-c. elvi alapjait nem érinti és nem is érintheti. Az alsóbíróságok értesülesem szerint az üzem és a sérült vétkességének és vétkességük fokának vizsgálatába is belemennek, holott a tárgyi felelősség célszerűsége a bizonyítási nehézségek miatt a vétkesség kérdésének kikapcsolásában van.

Fenti fejtegetésekre az ad alkalmat, hogy a kir. Kúria P. L. 399/1935. számú közbenszóló ítélete tudományos alapossággal és elvi érveléssel mutat rá a tárgyi felelősség és a 70. számú jogegységi döntés kapcsolatára. (Tanácselnök: Jakab, előadó: dr. Ludvig). „A veszélyes üzem folytatója, — mondja az ítélet